

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 60-річчя члена-кореспондента НАН України О. Л. Перевозчикової. *Вісник НАН України*. 2007. № 12. С. 62–63.
2. Автоматизация проектирования вычислительных машин / С. С. Забара [и др.] ; под ред. В. М. Глушкова. Киев : Техніка, 1970. 216 с.
3. Алексеенко Е. А., Довгялло А. М. СПОК – система программирования обслуживающих и обучающих курсов. *Управляющие системы и машины*. 1978. № 2. С. 127–131.
4. Алексеев В. А. Стан та перспективи розвитку інформатики в Україні: монографія / В. А. Алексеев, Н. І. Алішов, П. І. Андон [та ін.]. Київ: Наук. думка, 2010. 1008 с.
5. Андон П. І. Київська школа програмування В. М. Глушкова. *Проблеми програмування*. 2013. № 3. С. 3–12.
6. Бабенко Л. П., Лаврищева Е. М. Основы программной инженерии. Киев: Знання, 2001. 269 с.
7. Базисная система автоматизации программирования / А. А. Летичевский, Н. М. Грищенко, В. В. Федюрко [и др.]. *Кибернетика*. 1971. № 6. С. 72–75.
8. Бачинська Н. А., Салата Г. В. Інституційні аспекти створення та розвитку обчислювальних центрів в Україні: штрихи до проблеми. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 11 (57). С. 194–205. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11\(57\)-194-205](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11(57)-194-205)
9. Бережко-Камінська Ю. В. В. М. Глушков. Творець нових світів. Київ : Саміт-Книга, 2023. 272 с.
10. Білецький В. І. Математичне моделювання економічних систем у працях київської школи кібернетики. *Економічна кібернетика*. 2021. № 1–2 (103–104). С. 45–52.
11. Білецький В. І., Кузьменко В. М., Чикрій Г. Ц. Академік В. С. Михалевич та його відділ. *Кібернетика та комп'ютерні технології*. 2025. № 1. С. 5–11.

12. Блажевич Н. О. Добров Г. М. і Глушков В. М.: наукознавство, кібернетика, інформатика. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. Вип. 49. С. 260–264.

13. Бурдіна Е. О. Створила одну з перших у світі високорівневих мов програмування. Історія української науковиці Катерини Ющенко: (інтерв'ю з Ю. А. Ющенко, сином К. Л. Ющенко). *DOU*. 2022. 7 лют. URL: <https://dou.ua> (дата звернення: 13.01.2025).

14. Важнейшие научные проблемы и темы-задания КПИ, подлежащие разработке в 1966–1970 гг. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 11. 6 арк.

15. Валерій Юхимович Биков: до 70-річчя від дня народж.: біобібліогр. покажч. / наук. ред. О. М. Спірін. Київ, 2016. 98 с. (Серія «Академіки НАПН України»; вип. 24).

16. Видатні конструктори України. За матеріалами наукових читань з циклу «Видатні конструктори України», проведених у 2001–2018 роках. Т. 8 / за ред. Б. Є. Патона, М. З. Згуровського. Київ, 2018. 256 с.

17. Вісин О. О., Шендеровський В. А. Українські сторінки світової науково-технічної думки кінця XIX ст. – першої половини XX ст. *Питання історії науки і техніки*. 2007. № 1. С. 32–37.

18. Воронкін О. С. Розвиток комп'ютерних технологій підтримки навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина 50-х – початок 90-х років XX ст.). *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 39, № 1. С. 17–45.

19. Гаврилюк В. Г., Гнеденко Б. В. Стаття про міжнародні відносини інституту математики АН УРСР. *Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського*. Ф. 67. Оп. 1. Спр. 3. 5 арк.

20. Геза А. В. Основні етапи обчислювальної техніки як підґрунтя для становлення та розвитку кібернетики. *Наука та наукознавство*. 2015. № 2. С. 134–143.

21. Глебова А. Н. Научная школа В. С. Михалевича. *Наука та наукознавство*. 2007. № 4. С. 162–182.

22. Глебова А. М. Пріоритетні дослідження українського фізика М. Д. Пильчикова в галузі радіотехніки. *Наука та наукознавство*. 1999. № 4. С. 102–113.
23. Глушков В. М. Введение в кибернетику. Киев: Изд-во АН УССР, 1964. 324 с.
24. Глушков В. М. ДИСПЛАН – новая технология планирования. *Управляющие системы и машины*. 1980. № 6. С. 5–10.
25. Глушков В. М. Електронні обчислювальні машини та кібернетика. Київ: *Радянська школа*. 1959. № 9. С. 76–83.
26. Глушков В. М. Использование в народном хозяйстве вычислительной техники и эффективность от ее внедрения. Доклад на научной конференции по вопросам автоматизации (27 октября 1961 г.). Машинопись с рукописными пометками. *Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського*. Ф. 18. Оп. 1. Спр. 9. 12 арк.
27. Глушков В. М. Кибернетика (Краткий исторический очерк развития кибернетики в АН УССР). *Плановое хозяйство*. 1980. URL: http://ogas.kiev.ua/sites/default/files/docs/2017/12/18/pdf/untp_80-glushkov.pdf (дата звернення: 23.05.2023).
28. Глушков В. М. Кибернетика, вычислительная техника, информатика. Избранные труды: в 3 т. Киев: Наукова думка, 1990. Т. 3: *Кибернетика и ее применение в народном хозяйстве*. 224 с.
29. Глушков В. М. Кібернетика в теорії і на практиці. *Наука і культура*. 1966. С. 37–49.
30. Глушков В. М. Кібернетика і прогрес: неопубл. стаття (машинопис з рукопис. помітками), 1 квіт. 1966 р. *Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Ф. 18. Оп. 1. Спр. 32. 19 арк.
31. Глушков В. М. Минуле, що лине у майбутнє: до 90-річчя від дня народження вченого / упоряд. Т. П. Мар'янович ; НАН України. Київ : Академперіодика, 2013. 290 с.

32. Глушков В. М. Некоторые задачи создания и развития методов и средств кибернетики и вычислительной техники, стоящие перед молодыми учеными Института кибернетики АН УССР. *Кибернетика*. 1978. № 5. С. 3–5.

33. Глушков В. М. О некоторых задачах вычислительной техники и связанных с ними задачах математики. *Украинский математический журнал*. 1957. № 4. С. 369–376.

34. Глушков В. М. О работах Вычислительного центра АН УССР. *Новые разработки в области вычислительной математики и вычислительной техники: мат. науч.-техн. конф.* Киев, 1960. С. 5–12.

35. Глушков В. М. Об одном методе автоматизации программирования. *Проблемы программирования*, 1959. Вып. 2. С. 181–184.

36. Глушков В. М. Перспективы автоматизации проектирования электронных вычислительных машин. *Вестник АН СССР*. 1967. № 4. С. 22–26.

37. Глушков В. М. Современные электронные вычислительные машины – основа автоматизации производственных процессов. *Материалы конф. по развитию производит. сил Киевского экономического района*. Киев, 1959. С. 63–73.

38. Глушков В. М. Сотрудничество стран–членов СЭВ в области научно-технического прогнозирования. *Экономическое сотрудничество стран – членов СЭВ*. 1977. № 5. С. 84–87.

39. Глушков В. М. Человек и вычислительная машина: монографія (наборний варіант: розд. 5, висновки, додатки; машинопис з правками В. М. Глушкова), [1971]. *Институт архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Ф. 18. Оп. 1. Спр. 65. 177 арк.

40. Глушков В. М., Вельбицкий И. В. Технология программирования и проблемы ее автоматизации. *Управляющие системы и машины*. 1976. № 6. С. 75–93.

41. Глушков В. М., Вельбицкий И. В., Стогний А. А. Об одном подходе к построению системного математического обеспечения современных вычислительных машин. *Кибернетика*. 1972. № 3. С. 24–35.

42. Глушков В. М., Гнеденко Б. В. Електронні цифрові машини. *Вісник АН УРСР*. 1957. № 8. С. 3–10.

43. Глушков В. М., Гніденко Б. В., Ющенко К. Л. Математичні параметри універсальної машини «Київ». *Зб. праць з обчисл. математики і техніки*. 1961. Ч. II. С. 5–7.
44. Глушков В. М., Дашевский Л. Н., Кондалев А. И. Цифровая автоматическая машина «Киев». *Новые разработки в области вычислительной математики и вычислительной техники: материалы науч.-техн. конф.* Киев, 1960. С. 13–31.
45. Глушков В. М., Капитонова Ю. В., Летичевский А. А. О построении семейства алгоритмических языков для программирования и проектирования многопроцессорных вычислительных систем. *Кибернетика*. 1981. № 1. С. 1–7.
46. Глушков В. М., Капитонова Ю. В., Летичевский А. А. О языках описания данных в автоматизированной системе проектирования вычислительных машин (ПРОЕКТ). *Кибернетика*. 1970. № 6. С. 3–16.
47. Глушков В. М., Михалевич В. С. Электронные вычислительные машины и их значение для развития народного хозяйства. *Кибернетика на транспорте*. Киев, 1961. № 3. С. 3–20.
48. Глушков В. М., Никитин А. И., Рабинович З. Л. Некоторые тенденции развития структур и программного обеспечения ЦВМ. *Управляющие системы и машины*. 1972. № 1. С. 79–85.
49. Глушков В. М., Фишман Ю. С., Погребинский С. Б. О внешнем математическом обеспечении электронной вычислительной машины МИР-2. *Кибернетика*. 1971. № 5. С. 111–114.
50. Глушков В. М., Цейтлін Г. Є., Ющенко Е. Л. Теория языковых процессоров и параллельные вычисления. *Кибернетика*. 1979. № 1. С. 1–19.
51. Глушков В. М., Цейтлін Г. Є., Ющенко К. Л. Алгебра. Мови. Програмування. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Наук. думка, 1989. 376 с.
52. Глушков В. М., Ющенко К. Л. Кібернетика і освіта. *Радянська школа*. 1972. № 1. С. 18–26.
53. Глушков В. М. О прогнозировании на основе экспертных оценок. *Науковедение. Прогнозирование. Информатика*. 1970. С. 201–204.

54. Глушков В. М., Рабинович З. Л., Стогний А. А. Человек и вычислительная техника. Киев: Наук. думка, 1971. 294 с.
55. Глушков В. М., Ющенко Е. Л. Вычислительная машина «Киев» Математическое описание. Киев: Гостехиздат УССР, 1962. 183 с.
56. Глушков В. М. Вычислительные машины и автоматизация управления производством. *Вестн. АН СССР*. 1962. № 4. С. 86–90.
57. Глушков В. М. Будущее электронных вычислительных машин. *Вестник противовоздушной обороны*. 1959. № 9. С. 61–66.
58. Глушков В. М. Прогнозування і керування науковими дослідженнями. *Вісник АН УРСР*. 1970. № 10. С. 52–58.
59. Глушков В. М., Боднарчук В. Г., Гринченко Т. А. АНАЛИТИК (алгоритмический язык для описания вычислительных процессов с использованием аналитических преобразований). *Кибернетика*. 1981. №3. С. 102–143.
60. Глушков В. М., Клименко В. П., Лосев В. Д. Характеристика и область применения ЭВМ МИР-2. *Кибернетика*. 1975. № 5. С. 115–120.
61. Глушков В. М., Рабинович З. Л., Цукерник Л. В. Сергій Олексійович Лебедев. Київ : Наукова думка, 1979. 50 с.
62. Глушкова В. В., Жабін С. О., Коробкова Т. В., Богемська З. В. Про першу асоціацію користувачів цифрової обчислювальної машини серії «МІР». *Cybernetics and Computer Technologies*. 2022. No. 4. С. 5–11.
63. Гнеденко Б. В. Про одну задачу масового обслуговування: доповідь в АН УРСР (з математ. викладками), 1958 р. *Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Ф. 67. Оп. 1. Спр. 4. 15 арк.
64. Годовой отчет о научной и научно-организационной деятельности за 1973 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 1024. 261 Арк.
65. Годовой отчет о научной и научно-организационной деятельности за 1977 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України* Оп. 1. Спр. 1741. 258 арк.
66. Годовой отчет о научной и научно-организационной деятельности за 1980 г. *Науковий архів ІК ім. В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 1. Спр. 1775. 375 арк.

67. Годовой отчет о научной и научно-организационной деятельности за 1984 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 1. Спр. 1817. 338 арк.
68. Горелова С.О. Історія створення бортової обчислювальної машини та системи перевірки "Електронний пуск" в НВО "ХАРТРОН". *Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Історія науки та техніки*. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. № 48. С. 17–29.
69. Гороховатська О. Я., Жабін С. О. Історія відділення інформатики НАН України (1988–2011). *Наука та наукознавство*. 2012. № 1. С. 120–133.
70. Грищенко В. І., Кривонос Ю. Г. Високі рубежі вчених-кібернетиків. *Вісник Академії наук Української РСР*. 1981. № 1. С. 3–5.
71. Гутник М. В. Науково-дослідна робота у Харківському політехнічному інституті (1950–1980-ті роки). Історико-методологічні аспекти: автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.07. Харків, 2010. 22 с.
72. Гутник М. В. Роль музеїв у формуванні компетенцій майбутніх фахівців-політехніків (на прикладі Харківщини). *Вісник науки та освіти*. Серія: Історія та археологія : електрон. наук. журн. 2024. Вип. 2 (20). С. 1464–1474. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a82cf200-6de1-4110-a67e-68cbbe6c7a55/content> (дата звернення: 19.12.2025).
73. Гутник М. Місце української технічної еліти у поступі світової науки (на прикладі наукового доробку В. Рвачова). *Українознавчий альманах*. 2013. Вип. 14. С. 184–186.
74. Дашевський Л. Н., Хоменко Л. Г. Перша вітчизняна електронно-обчислювальна машина – ювіляр року. *Автоматика*. 1976. № 6. С. 81–83.
75. Дашевський Л. Н., Шкабара К. О. Як це починалося. (Нове в житті, науці, техніці. Серія «Математика, кібернетика» ; 1981. № 1). https://www.icfcst.kiev.ua/MUSEUM/TXT/WhatItBegin_u.pdf (дата звернення 01.06.2025)
76. Деркач В. П., Канигін Ю. М. Життя мов спалах. *Київ*. 1983. № 8. С. 155–162.

77. Диалог человека и ЭВМ: основные понятия и определения / В. И. Брановицкий, А. М. Довгялло, А. И. Никитин, А. А. Стогний. *Управляющие системы и машины*. 1978. № 4. С. 41–44.

78. ДИСУППП – диалоговая система управления специализированными пакетами прикладных программ / И. В. Криштопа, Б. Д. Непомнящий, О. Л. Перевозчикова, Е. Л. Ющенко. *Кибернетика*. 1986. № 2. С. 70–76.

79. Добровольський В. О. Михайло Васильович Остроградський: нарис життя та діяльності. Київ : Академперіодика, 2001. 87 с.

80. Довгялло А. М. Диалог пользователя и ЭВМ. Основы проектирования и реализации: монография. Киев : Наук. думка, 1981. 231 с.

81. Довгялло А. М., Небрат О. П., Платонов Б. А. Обучение с использованием ЭВМ: современное состояние и перспективы. *Управляющие системы и машины*. 1978. № 2. С. 12–20.

82. Довідка від 17 липня 1963 року про стан співробітництва кафедр та факультетів Університету з науково-дослідними інститутами Академії Наук УРСР. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 5. Спр. 444. 5 арк.

83. Довідка від 17 липня 1969 року про стан співробітництва кафедр та факультетів Університету з науково-дослідними інститутами Академії Наук УРСР. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 5. Спр. 139. 84 арк.

84. Довідка Мін. ВіССО СРСР про роботу обчислювального центру Університету. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 5. Спр. 424. 6 арк.

85. Додаток до зведеного звіту про науково-дослідну роботу вузів МВіССО УРСР за 1975 р. Том 2. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 13-т/2. Спр. 3242. 442 арк.

86. Докладные записки, информации и другие документы о выполнении поручений, постановлений и распоряжений партийных и правительственных органов, проекты постановлений и распоряжений по вопросам планирования затрат на науку, представленные в Совет Министров УССР на рассмотрение. *ЦДАВО України*. Ф. Р-337. Оп. 38, Спр. 482. 224 арк.

87. Документи про створення обчислювальних машин нового типу (неалгоритмічні цифрові та розрядно-аналогові машини) Г. Є. Пухова за 1972–1975 рр. *ІА НБУ ім. В.І. Вернадського НАН України*. Ф. 152. Оп. 1. Спр. 85. 10 арк.

88. Документи IV Всесоюзної школи-семинара «Автоматическое распознавание слуховых образов» (АРСО-IV), 18–28 сентября 1968 г. (Київ–Канев). *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 136. 121 арк.

89. Документи семинара секції кібернетики РДЭНТП (программа, отчеты, рекомендации). *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 257. 3 арк.

90. Документи семинара секції кібернетики РДЭНТП за 1975 г. (программа, отчеты, рекомендации). *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 267. 3 арк.

91. Документи семинара секції кібернетики РДЭНТП за 1978 г. (программа, протокол, отчет): январь–декабрь 1978 г. *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 3682. 162 арк.

92. Документи семинаров секції кібернетики (программы, рекомендации, отчеты). Т. 1: январь–март 1979 г. *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 515. 85 арк.

93. Документи семинаров секції кібернетики (программы, рекомендации, отчеты). Т. 1: октябрь–декабрь 1979 г. *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 517. 106 арк.

94. Документи третьей Республиканской научной конференции молодых исследователей по кибернетике, 17–19 октября 1968 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 135. 194 арк.

95. Доповідна записка МінВіССО УРСР від 14 вересня 1962 р про укріплення звязків Університету з установами Академії наук УРСР в галузі наукової роботи і підготовки кадрів. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 5. Спр. 423. 4 арк.

96. ДСТУ 2872:94. Системи оброблення інформації. Мови програмування. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, Київ, 1996. 24 с.

97. ДСТУ 2873:94. Системи оброблення інформації. Програмування. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 20 с.

98. ДСТУ 2874:94 Системи оброблення інформації. Бази даних. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 24 с.

99. ДСТУ 2938:94. Системи оброблення інформації. Основні поняття. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 22 с.

100. ДСТУ 2939:94. Системи оброблення інформації. Комп'ютерна графіка. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 24 с.

101. ДСТУ 2940:94. Системи оброблення інформації. Керування процесами оброблення даних. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 20 с.

102. ДСТУ 2941:94. Системи оброблення інформації. Розроблення систем. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–01–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 24 с.

103. ДСТУ 3043:95. Системи оброблення інформації. Телеобробка даних і комп'ютерні мережі. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–07–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 24 с.

104. ДСТУ 3044:95. Системи оброблення інформації. Подання даних. Терміни та визначення. [Чинний від 1996–07–01]. Київ : Держстандарт України, 1996. 20 с.

105. Енциклопедія кібернетики: у 2 т. / відп. ред. В. М. Глушков. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1973. Т. 1 : А–Л. 584 с.

106. Енциклопедія кібернетики: у 2 т. / відп. ред. В. М. Глушков. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1973. Т. 2 : М–Я. 576 с.

107. Ершов А. П. Пути развития программирования в СССР. *Кибернетика*. 1986. № 4. С. 1–10.

108. ЕС ЭВМ – техническая база современных систем управления. *Управляющие системы и машины*. 1973. № 3. С. 1–2.

109. Європейський віртуальний музей історії інформаційних технологій в Україні: [вебсайт]. URL: <http://www.icfcst.kiev.ua/MUSEUM/> (дата звернення: 20.05.2023).

110. Жабін С. О. Виникнення та становлення інформатики в Україні (70–80 рр. ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07. Київ, 2013. 20 с.

111. Жабін С. О. Передісторія та етапи становлення інформатики в Україні. *Наука та наукознавство*. 2012. № 2. С. 129–136.

112. Жабін С.О. Першому в континентальній Європі комп'ютеру МЕСМ виповнилося 60 років. *Наука та наукознавство*. 2011. № 4. С. 159–160.

113. Зведений звіт Міністерства про виконання науково-дослідних робіт вузами за 1960 р. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 4. Спр. 173. 64 арк.

114. Зведений звіт про науково-дослідну роботу вузів МВіССО УРСР за 1966 р. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 13-т/1. Спр. 126. 363 арк.

115. Зведений звіт про науково-дослідну роботу вузів МВіССО УРСР за 1970 р. *ЦДАВО України*). Ф. 4621. Оп. 13-т. 1. Спр. 1270. 509 арк.

116. Зведений звіт про науково-дослідну роботу вузів МВіССО УРСР за 1975 р. Т. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 13-т/2. Спр. 3241. 469 арк.

117. Зведений план науково-дослідних робіт вузів МВіССО УРСР на 1958 р. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 4. Спр. 96. 105 арк.

118. Згуровський М. З. Спадщина академіка Глушкова в Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. 80 с.

119. Институт математики АН УССР / сост. Ю. А. Митропольский, В. В. Строк ; отв. ред. Ю. А. Митропольский. Киев: Наук. думка, 1988. 176 с.

120. Институт проблем математических машин и систем НАН Украины. 50 лет научной деятельности: коллектив. моногр. Киев : Интерсервис, 2014. 542 с.

121. Итоги выполнения плана научно-исследовательских работ и подготовки научно-исследовательских кадров вузов за 1978 г. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 13. Спр. 4549. 165 арк.

122. Іваненко Л. М. День народження ЕОМ. *Наука і суспільство*. 1978. № 1. С. 8–11.

123. Іваненко Л. М. МЭСМ: відлуння у США. *Вісник НАН України*. 2002. № 10. С. 45–48.

124. Іваницька Л. В. Суспільно-політичні та науково-організаційні аспекти становлення і розвитку кібернетичної науки в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Іваницька Л. В. Київ, 2003.

125. Інтерв'ю про Всесоюзну асоціацію користувачів цифрової обчислювальної машини серії «МИР». *Ч. 1* / інтерв'юери: В. В. Глушкова, С. О. Жабін ; респонденти: В. П. Клименко, З. В. Богемська [Електронний ресурс] : відеозапис. *YouTube*. 2021. 26 берез. URL: <https://youtu.be/LbeRDZ3CPAM> (дата звернення: 22.05.2024).

126. Історія Національної академії наук України в суспільно-політичному контексті (1918–1998) / С. В. Кульчицький, Ю. В. Павленко, С. П. Руда, Ю. О. Храмов. Київ: Фенікс, 2000. 527 с.

127. Історія Національної академії наук України. 1946–1950: Частина 1. Документи і матеріали / упоряд. : Л. М. Яременко [та ін.]; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2008. 604 с.

128. Історія Національної академії наук України. 1946–1950: Частина 2. Додатки / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.]; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2008. 716 с.

129. Історія Національної академії наук України. 1951–1955: Частина 1. Документи і матеріали / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.]; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2012. 884 с.

130. Історія Національної академії наук України. 1951–1955: Частина 2. Додатки / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.]; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2012. 916 с.

131. Історія Національної академії наук України. 1956–1960: Частина 1. Документи і матеріали / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.] ; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2015. 872 с.

132. Історія Національної академії наук України. 1956–1960: Частина 2. Додатки / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.] ; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2015. 1064 с.

133. Історія Національної академії наук України. 1961–1965: Частина 1. Документи і матеріали / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.] ; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2020. 944 с.

134. Історія Національної академії наук України. 1961–1965: Частина 2. Додатки / упоряд.: Л. М. Яременко [та ін.] ; за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2023. 680 с.

135. ІТ в Україні. Історії та особистості: [вебсайт]. URL: ua.uacomputing.com (дата звернення: 30.11.2024).

136. К вопросу о программированном обучении программированию на ЭВМ / В. М. Глушков, А. М. Довгялло, В. П. Семик, Е. Л. Ющенко. *Вопросы программированного обучения и обучающих машин*. Киев, 1963. С. 21–52.

137. К построению практического формального языка для записи математических теорий / В. М. Глушков, Ю. В. Капитонова, А. А. Летичевский и др. *Кибернетика*. 1972. № 5. С. 19–28.

138. Калініна А., Луговський О. Київський будинок учених: відродження і становлення (1977–1991). *Вісник НАН України*. 2011. № 6. С. 59–64.

139. Капитонова Ю. В., Летичевский А. А. Достижения и проблемы кибернетики и информатики в Украине. *Наука та наукознавство*. 2007. № 4. С. 45–57.

140. Капитонова Ю. В., Летичевский А. А. Парадигмы и идеи академика В. М. Глушкова. Київ: Наук. думка, 2003. 456 с.

141. Капітонова Ю. В., Храмов Ю. О. Великий українець В. М. Глушков та його наукова школа. *Наука та наукознавство*. 2007. № 4. С. 75–86.

142. Катерина Ющенко: історія авторки «Адресної мови програмування»: інтерв'ю Юрія Ющенка / / розмову вела О. Нестор [Електронний ресурс] // *Бердянський державний педагогічний університет : офіційний сайт*. 2021. 1 лют. URL: <https://news.bdpi.org.ua/kateryna-yushchenko-istoriia-avtorky-adresnoi-movy-programuvannia> (дата звернення: 01.06.2025).

143. Кауфман В. Ш. Принципы стандартизации языков программирования. *Программирование*. 1988. № 3. С. 13–22.

144. Келдиш М. В. і українська наука / за заг.ред. Б. Є. Патона. Київ : Наукова думка, 2011. 272 с. (Проект «Видатні вчені»).

145. Киевские математики-педагоги / под ред. А. Н. Боголюбова. Киев : Вища школа, 1979. 312 с.

146. Київський завод «Радіоприлад» ім. С. П. Корольова Міністерства радіопромисловості СРСР. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р–1557. Оп. 2с. Спр. 46. 196 арк.

147. Київський політехнічний інститут. Нариси історії / Г. Ф. Беляков, Е. С. Василенко, М. Ф. Волков [та ін.]. Київ: Наукова думка, 1995. 320 с.

148. Київський університет імені Тараса Шевченка. Сторінки історії і сьогодення / за ред. В. В. Скопенка. Київ : Либідь, 1994. 285 с.

149. Київський університет: 1834–1984 / ред. С. М. Чужина. Київ: Вища школа, 1984. 203 с.

150. Київський університет: погляд крізь століття : *серія біографічних довідників та нарисів* / голов. ред. В. В. Скопенко [та ін.]. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2004–2010. С. 456–458.

151. Кібернетика та демократичне управління економікою / за заг. ред. А. В. Кравчука. Київ : КНЕУ, 2017. 98 с.

152. Кібернетика, інформатика і довкола: [вебсайт]. URL: <http://cyberua.info> (дата звернення: 30.01.2024).

153. Компьютеризация – важнейший катализатор научно-технического прогресса. *Управляющие системы и машины*. 1986. № 1. С. 3–6.

154. Королюк В. С. Творчий шлях. Київ: Інститут математики НАН України, 2009. 368 с.
155. Королюк В. С., Ющенко К. Л. Питання теорії і практики програмування. *Збірник ОЦ АН УРСР*. 1954. № 4 С. 4–10.
156. Королюк В. С., Ющенко К. Л. Развитие алгоритмических языков и их реализация. *Управляющие системы и машины*. 1968. № 3. С. 1–9.
157. Кратко М. Як створювалася україномовна «Енциклопедія кібернетики». *Історична правда*. URL: www.istpravda.com.ua (дата звернення: 30.01.2025).
158. Кукса Н. В., Діденко Я. Л. Наддніпрянська минувшина. XVIII–XX століття. Черкаси: Вертикаль, видавець Кандич С. Г., 2018. 300 с.
159. Кулик Н. Л. Жінки-математики України: на допомогу вчителю. *Математика в школах України*. 2019. № 34–36. С. 48–51.
160. Кулинкович А. Е., Ющенко К. Л. О базовом алгоритмическом языке. *Кибернетика*. 1965. № 2. С. 3–9.
161. Курпа Л. В. Владимир Логвинович Рвачев – известный украинский ученый – математик-механик (к 85-летию со дня рождения). *Вестник Нац. техн. ун-та «ХПИ»*. Серия: Динамика и прочность машин: сб. науч. трудов. Харьков: НТУ «ХПИ», 2011. № 63. С. 3–8.
162. Лаврищева Е. М. Методы программирования. Теория, Инженерия, Практика. Київ: Наук. думка, 2006. 451 с.
163. Лаврищева Е. М. Сборочный конвейер фабрик программ – идея академика В. М. Глушкова. В. М. Глушков. *Прошлое, устремленное в будущее: [сб. материалов]* / упоряд. Т. П. Марьянович. Киев : Академперіодика, 2013. С. 130–139.
164. Лаврищева К. М. Програмна інженерія: підручник. Київ : Академперіодика, 2008. 320 с.
165. Лаврищева К. М. Развитие отечественной технологии программирования. *Кибернетика і системний аналіз*. 2014. Т. 50, № 3. С. 145–160
166. Лаврищева К. М. Розвиток ідей академіка В. М. Глушкова з питань технології програмування. *Вісник НАН України*. 2013. № 9. С. 66–83

167. Ларионов А. М., Левин В. К., Пржиялковский В. В. Основные принципы построения и технико-экономические характеристики Единой системы ЭВМ (ЕС ЭВМ). *Управляющие системы и машины*. 1973. № 2. С. 1–12.

168. Летичевский А. А., Капитонова Ю. В., Ющенко Е. Л. О работах Виктора Михайловича Глушкова в области программирования. *Программирование*. 1983. № 4. С. 10–23.

169. Летичевский А. А., Лялецкий А. В., Мороховец М. К. Алгоритм очевидности Глушкова. *Кибернетика та системний аналіз*. 2013. Т. 49, № 4. С. 3–16.

170. Летичевский А.А., Грищенко Н.М., Федюрко В.В. Базисная система автоматизации программирования. *Кибернетика*. 1971. № 6. С. 75–82.

171. Летичевський Олександр Адольфович // Математики та кібернетики Київського університету / [авт.-упоряд. В. І. Горбачук та ін. ; редкол.: В. В. Скопенко (голова) та ін.]. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. С. 408–409. (Серія «Київський університет: погляд крізь століття»).

172. Любич Ю. И. Наум Ильич Ахиезер: [биограф. очерк]. Харьков: Факт, 2003. 168 с. (Сер. «Портреты ученых»).

173. Маленькі розповіді про великих учених / за ред. Б. Малиновського. Київ: Гурович В.Г., 2022. 400 с.

174. Малиновский Б. Н. Определили время! *Наука и наукознание*. 2007, № 4. С. 205–217.

175. Малиновский Б. Н. Академик В. Глушков. Страницы жизни и творчества. Киев: Наук. думка, 1993. 142 с.

176. Малиновский Б. Н. Нет ничего дороже... Киев: Горобец, 2005. 334 с.

177. Малиновский Б. Н. Первая отечественная ЭВМ и ее создатели (к 40-летию ввода МЭСМ в регулярную эксплуатацию). *УСИМ*. 1992. № 1/2. С. 3–15.

178. Малиновский Б. Н. Очерки по истории компьютерной науки и техники в Украине. Киев : Феникс, 1998. 452 с.

179. Малиновський Б. Документальна трилогія: Пам'ятники нашої молодості. Друзі, яких я не побачу. Очима ветерана. Київ : вид Горобець, 2011. 336 с.

180. Малиновський Б. М. Відоме і невідоме в історії інформаційних технологій в Україні. Київ : Інтерлінк, 2004. 215 с.

181. Малиновський Б. М. Зберігати довічно: 50-річчю Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України присвячується. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 176 с.

182. Малиновський Б. М. Історія обчислювальної техніки в особах. Київ : КИТ, 1995. 384 с.

183. Малиновський Б. М. Перші п'ять років розвитку кібернетики в ОЦ АН УРСР. 1957–1962 рр. *Музей історії розвитку інформаційних технологій в Україні*. URL: http://www.icfest.kiev.ua/MUSEUM/CompCenterUA_u.html (дата звернення: 12.03.2025).

184. Малиновський Б. М., Хоменко Л. Г. До історії створення електронно-цифрових математичних машин першого покоління і початкових методів програмування в УРСР. *Нариси з історії природознавства і техніки*. 1975. Вип. 21. С. 74–81.

185. Малиновський Б. М. Забута «Розумова машина» професора О. М. Щукарева. *Вісник НАНУ*. № 2. 2000. С.53–57.

186. Марьянович Т. П. Быть благодарным судьбе (слово об учителе). *Экономическая кибернетика*. 2009. № 1–2 (55–56). С. 4–10.

187. Математичні параметри універсальної цифрової машини «Київ» / В. М. Глушков, Б. В. Гнеденко, К. Л. Ющенко. *Збірник праць з обчислювальної математики і техніки*. 1961. Ч. 2. С. 5–7.

188. Материалы (отчеты, справки и др.) о творческом содружестве института с предприятиями за 1955 год. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 139. 84 арк.

189. Ментинська І. Б., Наконечна Г. В. Становлення української комп'ютерної термінології: лексикографічний аспект. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2018. № 2 (16). С. 273–275.

190. Мех О. А. До розгляду формальних теоретичних передумов функціонування системи управління. *Science and Science of Science*. 2017. № 1 (95). С. 22–37.

191. Митропольский Ю. А., Строк В. В. Институт математики / АН УССР / отв. ред. Ю. А. Митропольский. Киев : Наукова думка, 1988. 176 с.

192. Михайло Федорович Бондаренко: (до 60-річчя від дня народження та 35-річчя науково-педагогічної діяльності): біобібліогр. покажч. / упоряд.: Т. С. Шуляк, І. О. Ясинська ; відп. ред. І. О. Ясинська. Харків: ХНУРЕ, 2005. 49 с.

193. Михалевич В. С. Информатика и комплексная автоматизация – важнейшие факторы прогресса. *Управляющие системы и машины*. 1987. № 6. С. 3–6.

194. Михалевич М. В., Сергиенко И. В. Моделирование переходной экономики: модели, методы, информационные технологии. Киев : Наукова думка, 2005. 672 с.

195. Михалевич В. С. Все залишається людям. *Україна*. 1983. № 34. С. 3.

196. Мищенко Н. М. ТЕРЕМ – система построения расширяющихся систем программирования. *Программирование*. 1982. № 3. С. 57–63.

197. Міщенко Н.М, Інститут кібернетики НАНУ: все починалося у Феофанії: спогади в 5 Ч. URL: <https://cyberua.info/novyny/ik-nanu-vse-pochynalosja-u-feofaniji-spohady-ch1-nadija-mishchenko> (дата звернення: 13.02.2023).

198. Моделирование в системе ПРОЕКТ / В. М. Глушков, Ю. В. Капитонова, А. А. Летичевский, В. А. Гребнев. *Кибернетика*. 1973. № 4. С. 1–14.

199. Мойко О. С. Історія формування інформатики як фундаментальної науки в Україні. *Наука і освіта*. 2014. № 3. С. 113–119.

200. Морозов А. А., Глушкова В. В., Коробкова Т. В. Создание Единой Системы Социальной Информации (ЕССИ) – болгарской ОГАС. (Научное сотрудничество Института кибернетики с болгарскими учреждениями и предприятиями (1967–1978 гг.)). *Математические машины и системы*. 2013. № 3. С. 3–22.

201. Мриглюд І. М., Ігнатюк В. В., Головач Ю. В. Микола Боголюбов і Україна. Львів : Євросвіт, 2009. 192 с.

202. Науково-організаційна документація. *Науковий архів Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України*, Оп.1, Спр. 2338. 237 арк.

203. Научно-производственное предприятие Хартрон-Аркус. Хроника дат и событий. 1959-2005 / сост. В. И. Котович. 2-е изд., доп. Харьков: НПП Хартрон-Аркус, 2006. 212 с.

204. Научные проблемы программирования обучения и пути их разработки / В. М. Глушков, Г. С. Гостюк, Г. А. Балл, А. М. Довгялло, Е. И. Машбиц, Е. Л. Ющенко. *Семинар «Программированное обучение и обучающие машины»*. 1966. 32 с.

205. Національна академія наук України – 100: головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Книга 3: 1992–2018. [Електронний ресурс] / за заг. ред. О. С. Онищенко. Електрон. дані. Київ : НБУВ, 2018. 584 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/ (дата звернення: 22.05.2024).

206. Національна академія наук України – 100: головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Книга 2. Частина 2: 1971–1991. [Електронне видання] / за заг. ред. О. С. Онищенко. Київ, 2018. 1136 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/ (дата звернення: 22.05.2024).

207. Національна академія наук України – 100: головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Кн. 2. ч 1: 1946–1970. [Електронний ресурс] / за заг. ред. О. С. Онищенко. Електрон. дані. Київ : НБУВ, 2018. 1008 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/ (дата звернення: 22.05.2024).

208. Никитин А. И., Сергиенко И. В., Струтинский А. Н. Автоматизированная система управления гальваническим производством (АСУ «Гальваник»). *Управляющие системы и машины*. 1972. № 2. С. 95–100.

209. О реализации языков семейства МАЯК для многопроцессорных вычислительных комплексов с макроконвейерной организацией вычислений / С. Н. Берестовая, А. Б. Годлевский, С. С. Гороховский и др. *Кибернетика*. 1989. № 3. С. 29–34.

210. Опыт использования цифровой управляющей машины «Днепр»: сборник / под ред. Б. Н. Малиновского. Киев: Институт кибернетики АН УССР, 1965. 45 с.
211. Основные проблемы использования вычислительной техники в учебном процессе / В. М. Глушков, А. М. Довгялло, Е. И. Машбиц, Е. Л. Ющенко. *Радянська школа*. 1968. № 11. С. 34–42; № 12. С. 3–6.
212. Основы инженерии качества программных систем / Ф. И. Андон, Г. И. Коваль, Т. М. Коротун и др. Киев : Академперіодика, 2007. 672 с.
213. Основы компьютерной грамотности / под ред. Е. Л. Ющенко, Е. И. Машбица. Киев: Вища школа, 1988. 215 с.
214. Особова справа Летичевського Олександра Адольфовича. *Науковий архів Президії НАН України*. Ф. 251. Оп. 663. Спр. 32. 135 арк.
215. Особова справа Перевозчикової Ольги Леонідівни. *Науковий архів Президії НАН України*. Ф. 251. Оп. 665. Спр. 40. 56 арк.
216. Особова справа Редька Володимира Нікіфоровича. *Науковий архів Президії НАН України*. Ф. 251. 18 арк.
217. Особова справа Ющенко Катерини Логвинівни. *Науковий архів Президії НАН України*. Ф. 251. Оп, 632а. Спр. 32. 109 арк
218. От АВМ к электронному моделированию. *Політехнік*. 2009. № 1.
219. Отчет о деятельности Академии наук Украинской ССР в 1966 году. Киев: Наукова думка, 1967. 240 с.
220. Отчет о деятельности Академии наук Украинской ССР в 1968 году. Киев: Наукова думка, 1969. 268 с.
221. Отчет о научно-исследовательской работе «Диагностирование и прогнозирование технического состояния тепловозных дизель-генераторов» 1987 г. *Архів кафедри ОТП НТУ «ХПИ»*. Спр. 6. 75 арк.
222. Отчет о научно-исследовательской работе «Разработка и исследование математических моделей асинхронного электропривода в разомкнутой САР и определение законов управления ПЧ городского транспорта» *Архів кафедри ОТП НТУ «ХПИ»*. Спр. 16. 80 арк.

223. Отчет о научно-исследовательской работе «Разработка теории математического моделирования дискретных динамических систем на основе К-значного дифференциального исчисления», 1996 г. *Архів кафедри ОТП НТУ «ХПІ»*. Спр. 11. 125 арк.

224. Отчет о научно-исследовательской работе «Система многопараметрического поиска оптимальных параметров при автоматизированном проектировании по структурным схемам узлов дизельэлектрических агрегатов» 1985 г. *Архів кафедри ОТП НТУ «ХПІ»*. Спр. 9. 59 арк.

225. Отчет о научно-исследовательской работе группы вычислительного центра КПИ за 1968 год. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 16. 25 арк.

226. Отчет о научно-исследовательской работе за 1971 г. Фак. кибернетики КДУ. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 27. Спр. 27. 30 арк.

227. Отчет о научно-исследовательской работе за 1975 год. Фак. кибернетики КДУ. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 27. Спр. 86. 59 арк.

228. Отчет о научно-исследовательской работе института за 1956/1957 уч. год. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 167. 72 арк.

229. Отчет о научно-исследовательской работе института за 1958 год. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 214. 97 арк.

230. Отчет о научно-исследовательской работе института за 1959 год. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 241. 107 арк.

231. Отчет о научно-исследовательской работе института за 1961 год. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 267. 119 арк.

232. Отчет о научно-исследовательской работе института за 1964 г. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 316. 119 арк.

233. Отчет по научно-исследовательской работе «Исследование на электронной модели динамики электрооборудования тепловоза ТЭ-10, управляемого с помощью магнитного усилителя» за 1959 г. *Архів кафедри ОТП НТУ «ХПІ»*. Спр. 4. 46 арк.

234. Отчет по теме «Разработка архитектуры и алгоритмов диалоговой информационной системы в энергетическом строительстве (ДИСЕС) за 1983 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 5555. 52 арк.

235. Отчет по теме «Создание узлов электро моделирующей установки для моделирования схем электропередач тепловозов ТЭ-10, ТЭ-15 за 1958 г. *Архів кафедри ОТП НТУ «ХПИ»*. Спр. 3. 25 арк.

236. Отчет по теме: «Разработать теорию построения и функционирования многотемных и многоцелевых систем сетевого планирования и управления, учитывающих показатели времени, стоимости и эффективности для различных уровней руководства с применением выч.техники». 1970 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 1024. 261 арк.

237. Отчет по теме: «Использование математических методов обработки информации и имитационного моделирования для решения задач оптимального управления с/х производством». 1983 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 5553. 161 арк.

238. Отчет по теме: «Некоторые аспекты основ адаптивных систем обучения и средств автоматизации их проектирования». 1980 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 4331. 184 арк.

239. Отчет по теме: «Оптимальная загрузка прокатных станов с применением математических методов и ЭВМ» часть 9, 1969 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 931. 86 арк.

240. Отчет по теме: «Принципы построения систем автоматизированного обучения алгоритмическому языку (Фортран) и решению научных и технических задач с опорой на этот язык». 1971г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 1111. 110 арк.

241. Отчет по теме: «Разработать диалоговое обучение и обучающе-справочные системы подготовки пользователей ЭВМ (ОСП). 1979 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України* Оп.2, Спр. 4228, 338 арк.

242. Отчет по теме: «Разработать и ввести в эксплуатацию автоматизированную обучающе-контролирующую сервисную и тренирующую

системы подготовки пользователей вычислительных центров коллективного пользования»: отчет о НИР. 1982 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 4429. 158 арк.

243. Отчет по теме: «Разработка вопросов теории интерпретированных языков и технологии конструирования языковых процессоров с развитыми сервисными возможностями». 1973 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 1248. 263 арк.

244. Отчет по теме: «Разработка математических основ технологии структурного проектирования программ». 1985 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 4228. 338 арк.

245. Отчет по теме: «Разработка методов и средств программного обеспечения для перспективных ЭВМ». 1979 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 4229. 180 арк.

246. Отчет по теме: «Разработка методов и средств синтаксического контроля программ, записанных на алгоритмическом языке». 1970 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2, Спр. 1026, 350 арк.

247. Отчет по теме: «Разработка моделей, алгоритмов и машинных программ (для БЭСМ-6) оптимизации параметров транспортных систем летательных аппаратов по экономическим критериям. 1972 г. *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 1175. 83 арк.

248. Отчет по теме: «Разработка средств автоматизации построения систем программирования». 1979 г. Т. 2. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 4230. 132 арк.

249. Отчет по теме: «Специализированная система «Синтаксис-2» для проверки программ, записанных в алгоритмических языках». 1969 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 934. 157 арк.

250. Отчет по теме: «Функциональные и принципиальные электрические схемы типовой системы синтаксического контроля программ «Синтаксис-2». *Науковий архів ІК ім В. М. Глушкова НАН України*. Оп.2. Спр. 1027. 35 арк.

251. Отчет по теме: «Язык программирования Кобол (проект)». 1974 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 1374. 604 арк.

252. Отчеты отделов кибернетики, машиностроения, химической промышленности. *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 64. 33 арк.

253. Палладін О. В. Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки, 1919–1944. Київ : Вид-во Академії наук УРСР, 1944. 109 с.

254. Пасічник Н. О., Ріжняк Р. Я. Формування та розвиток наукових шкіл з інформатики в Україні (60–70-ті роки ХХ століття): біографічний та історико-науковий аналіз. *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № 12. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17404243>.

255. Патон Б. Є. Основні підсумки діяльності Академії наук Української РСР у 1981 р. і завдання установ АН УРСР на 1982 р. *Вісник АН УРСР*. 1982. № 7. С. 6–20.

256. Перевозчикова О. Л. Катерина Ющенко – видатна вчена, математик, кібернетик. *Українки в історії* / за ред. В. Борисенка. Київ : Либідь, 2004. С. 219–224.

257. Перевозчикова О. Л. Проблеми локалізації програмних продуктів в Україні. *Проблеми програмування*. 1999. № 1. С. 75–83.

258. Перевозчикова О. Л. Школа теоретического программирования Е. Л. Ющенко. *Science and Science of Science*. 2007. № 4. С. 114–146.

259. Перевозчикова О. Л., Ющенко К. Л. Диалоговые системы: монография / АН УССР, Институт кибернетики. Киев : Наукова думка, 1990. 184 с.

260. Переписка с научно-исследовательскими институтами по вопросу научно-исследовательской работы за 1960 г. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 10. Спр. 243. 365 арк.

261. Петрук В. В. М. Глушков і Київський університет. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2013. 171 с.

262. Петрук В. Факультету кібернетики 40. Нарис історії (1969–2009): до 175-річчя Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2009. 672 с.

263. Питання Академії наук УРСР (природничі і технічні науки, робота науково-дослідних інститутів). *ЦДАГО України*. Ф. 1. Оп. 31. Спр. 2187. 120 арк.

264. План и отчет о научно-исследовательской работе КПИ за 1970 г. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 38. 22 арк.

265. Погребинский С. Б., Рабинович З. Л. Проблематика реализации в ЭВМ языков высокого уровня и общие принципы их структурной интерпретируемости. Киев : Знание, 1982. 24 с.

266. Подгаецький О. О. Формування та діяльність провідних центрів виробництва комп'ютерної техніки в Україні наприкінці 1940-х – на початку 1990-х рр. ХХ ст. : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.07. Харків, 2014. 268 с.

267. Постанови правління товариства «Знання», листування про розповсюдження економічних науково-технічних знань, накази, стенограми, протоколи, звіти про роботу 1968–1970 рр. *ЦДАВО України*. Ф. 5134. Оп. 1. Спр. 432. 442 арк.

268. Поточне діловодство кафедри ОТП НТУ «ХПІ» за 1961–1964 рр.

269. Поточне діловодство кафедри ОТП НТУ «ХПІ» за 1965 р.

270. Походило П. В. Институт кибернетики за 10 лет (1957–1967). Киев : Институт кибернетики АН УССР, 1967. 45 с.

271. Пржиялковский В. В. Единая система ЭВМ. Состояние и перспективы развития. *Управляющие системы и машины*. 1979. № 6. С. 3–8.

272. Программы курса лекций по дисциплинам, составленные в 1975 г. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 95. 111 арк.

273. Рабинович З. Л. О Сергее Алексеевиче Лебедеве. *Наука та наукознавство*. 2007. № 4. С. 153–158.

274. Радогуз С. А. Володимир Рвачов і Катерина Ющенко в контексті становлення та розвитку української математичної науки. *Актуальні питання у сучасній науці : серія «Педагогіка», серія «Історія та археологія»*. 2025. № 11 (41). С. 757–769.

275. Радогуз С. А., Єщенко Є. В. Історія впровадження хмарних технологій у закладах вищої освіти (досвід НТУ «ХП»). *Вісник науки та освіти. Серія «Історія та археологія»*. 2025. № 12 (42). С. 757–769.

276. Рвачев Владимир Логвинович. Се человек. Много званых – Мало избранных : биограф. сб. / редкол.: Л. В. Курпа, Т. В. Шматко, А. В. Шматко ; под общ. ред. Л. В. Курпа. Харьков : Новое слово, 2006. 80 с.

277. Ріжняк Р. Я. Грід-інфраструктура вищої освіти та науки України: тенденції розвитку. *Історія науки і біографістика*. 2025. № 4. С. 97–113. DOI: <https://doi.org/10.31073/istnauka202504-07>.

278. Ріжняк Р. Я. Генезис інформатики як навчальної дисципліни у закладах вищої освіти України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. 448 с.

279. Ріжняк Р. Я. Інформаційні технології в освіті: інноваційні підходи до навчання у вищих навчальних закладах України (друга половина ХХ ст.). *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № 5. С. 142–149.

280. Ріжняк Р. Я. Історія інформатики : навчальний посібник для студентів фізико-математичних факультетів. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. 180 с.

281. Ріжняк Р. Я. Історія наукових пошуків з інформатики та автоматизації виробничих процесів у Харківській політехніці (ХХ ст.). *Історія науки і біографістика*. 2015. Вип. 3. С. 157–177.

282. Ріжняк Р. Я. Розвиток інформатики та інформаційних технологій у вищих навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.07 / Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України. Київ, 2015. 493 с.

283. Ріжняк Р. Я. Розвиток інформатики та інформаційних технологій у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття : монографія / за заг. ред. В. М. Орлика. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2015. 412 с.

284. Ріжняк Р. Я. Становлення та розвиток комп'ютерних технологій навчання у вищій школі України в другій половині ХХ — на початку ХХІ століття: історіографія проблеми. *Український історичний збірник*. 2014. Вип. 17. С. 339–351.

285. Різун В. В., Тимошик М. С., Конверський А. Є. та ін. Нариси історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2004. 440 с.

286. Ругаленко С. І. До історії видання першої в світі енциклопедії кібернетики. Особистий внесок К. Л. Ющенко. *Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку: матеріали ХХVIII Всеукр. наук. конф. молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів (14 квітня 2023 р.)*. Київ, 2023. С. 238–241.

287. Ругаленко С. І. Доробок Інституту кібернетики АН УРСР у становленні та розвитку проєкту ЗДАС В. М. Глушкова. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія Історичні науки*. 2025 т. 36 (75), №1. С. 382–385.

288. Ругаленко С. І. Код майбутнього: відкриваючи нові горизонти (Перша всесоюзна конференція з програмування). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. Вип. 8 (26). С. 1207–1219.

289. Ругаленко С. І. Розвиток теоретичного програмування в Україні: наукова спадщина Катерини Ющенко. *Історія науки і біографістика*. 2023. Вип. 3. С. 157–177.

290. Ругаленко С. І. Аспекти підготовки кваліфікованих спеціалістів з програмування в Україні у другій половині ХХ ст. *Актуальні питання історії науки і техніки: матеріали 23-ї Всеукр. конф. (10–12 жовтня 2024 р.)*. Київ, 2024. С. 169–172.

291. Ругаленко С. І. Внесок академіка В. С. Королюка у розвиток теоретичних основ обчислювальної техніки в Україні. *Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали V Міжнар. наук.-техн. конф. (28–29 листопада 2024 р.)*. Харків, 2024. С. 291–292.

292. Сайт International Federation on Information Processing : [вебсайт]. URL: <https://www.ifip.org/history> (дата звернення: 02.04.2025).

293. Салата Г. В., Бачинська Н. А. Інформаційні технології в історичному та управлінському контексті: К. Л. Ющенко і формування української інформатики. *Національні інтереси України*. 2025. № 10 (15). С. 1136–1148.

294. Салата Г. В., Бачинська Н. А., Демідова Ю. Є. Розвиток теоретичних основ обчислювальної техніки в Україні другої половини ХХ ст. у контексті національних інтересів: деякі аспекти проблеми. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 9 (17). С. 758–770

295. Самойленко А. М., Строк В. В., Сукретний В. І. Хроніка - 2005: Сторінки з історії Інституту математики НАН України. / відп. ред. А. М. Самойленко. Київ : Інститут математики НАН України, 2005. 228 с.

296. Сводный отчет о научно-исследовательской работе за 1982 г. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 13. Спр. 6563. 200 арк.

297. Сводный отчет о научно-исследовательской работе Минвуза УССР за 1976 г. *ЦДАВО України*. Ф. 4621. Оп. 13. Спр. 3682. 162 арк.

298. Семинар по теме: «Автоматизация программирования»: [материалы], 1968–1969 гг. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 82. 162 арк.

299. Семинар по теме: «Алгоритмические языки и автоматизация программирования»: [материалы], 1965 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 3. 11 арк.

300. Семинар по теме: «Вопросы программированного обучения и обучающих машин»: [материалы], 1965 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 4. 105 арк.

301. Семинар по теме: «Вопросы теории математических электронных цифровых машин»: [материалы], 1965 г. *Науковий архів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України*. Оп. 2. Спр. 5. 149 арк.

302. Сергиенко И. В., Шило В. П. Задачи дискретной оптимизации: проблемы, методы решения, исследования. Киев : Наукова думка, 2003. 464 с.

303. Сергієнко І. В. 50 років української інформатики: доп. акад. НАН України. *Вісник Національної академії наук України*. 2002. № 3. С. 10–17.

304. Сергієнко І. В. До 50-річчя журналу «Кибернетика». *Кибернетика и системный анализ*. 2014. Т. 50, № 1. С. 3–6.
305. Сергієнко І. В. Інформатика в Україні: становлення, розвиток, проблеми. Київ : Наукова думка, 1999. 353 с.
306. Сергієнко І. В. Наукові ідеї академіка В. М. Глушкова та розвиток сучасної інформатики. *Вісник НАН України*. 2008. № 11. С. 35–60.
307. Сергієнко І. В. Наукові ідеї В. М. Глушкова і розвиток актуальних напрямів інформатики. Київ : Наукова думка, 2013. 284 с.
308. Сергієнко І. В. Провісник інформаційного суспільства. До 90-річчя з дня народження академіка В. М. Глушкова. *Дзеркало тижня*. 2013. № 32. С. 11.
309. Сергієнко І. В. Становлення і розвиток досліджень з інформатики. Київ : Наукова думка, 1998. 206 с.
310. Сергієнко І. В. Ідеї В. М. Глушкова у контексті інформатизації суспільства. *Вісник Національної Академії наук України*. 2003. № 10. С. 51–57.
311. Скурихин В. И., Шкурба В. В. Информационно-управляющая система «Львов». *Кибернетика*. 1967. № 5. С. 108–111.
312. Словарь по кибернетике / под ред. В. С. Михалевича. 2-е изд., перераб. и доп. Киев : Главная редакция Украинской советской энциклопедии, 1989. 751 с.
313. Стандартизация языков программирования / под ред. Е. Л. Ющенко. Киев : Техніка, 1989. 160 с.
314. Стенограма курсу лекцій чл.-кор. АН УРСР В. М. Глушкова «Теорія алгоритмів» у КБНТП (1960–1961 рр.). *Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського*. Ф. 18. Оп. 1. Спр. 5. 163 арк.
315. Стогний А.А., Гринченко Т.А. ЭВМ серии МИР и пути повышения машинного интеллекта. *Кибернетика*. 1987. № 6. С. 72–80.
316. Тверитникова О. Є., Войтюк О. С. Внесок академіка Я. Є. Айзенберга у розвиток космічних систем керування в Україні і світі. *Космічна наука і технологія*. 2025. № 3 (154). С. 69–83.
317. Тверитникова О. Є., Демідова Ю. Є. Науково-педагогічна та просвітницька діяльність викладачів Харківського технологічного інституту.

Історичні нариси. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр.* / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. Вип. 23–24 (27–28). С. 13–24.

318. Тверитникова О. Є. Електротехнічна галузь України другої половини ХХ ст.: напрями розвитку і здобутки: монографія; наук. ред. В. М. Скляр. Харків : ТОВ «Тім Пабліш Груп», 2017. 500 с.

319. Тверитникова О.Є. Становлення та розвиток в Україні напрямку математичного моделювання енергетичних об'єктів і систем (друга половина ХХ ст.). *Історія науки і біографістика*. 2017. № 3. С. 256–270.

320. Тверитникова О.Є., Белоус О.В. До історії створення науково-виробничого об'єднання «Хартрон». *Питання історії науки і техніки*. 2011. № 4 (20). С. 54–62

321. Текстовий звіт про учбову і науково-дослідну роботу Університету за 1962–1963 учб. рік. *Державний архів м. Києва*. Ф. Р-1246. Оп. 5. Спр. 426. 229 арк.

322. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., НИКОЛАЕНКО В. И., САКАРА Ю. Д. Харьковский политехнический: На рубеже тысячелетий. Харьков : Прапор, 2000. 384 с.

323. Устройство для синтаксического контроля программ, записанных на языке алгол : пат. 191230 СССР : МПК G 06f. № 1029087/26–24 ; заявл. 20.09.1965 ; опубл. 14.01.1967, Бюл. № 3. 4 с.

324. Устройство для синтаксического контроля программ : пат. 1474679 СССР : МПК G 06f 15/38. № 4276517/24–24 ; заявл. 06.07.1987 ; опубл. 23.04.1989, Бюл. № 15. 4 с.

325. Устройство для синтаксического контроля программ : пат. 247628 СССР : МПК G 06f. № 1220026/18–24; заявл. 19.02.1968; опубл. 04.07.1969, Бюл. № 22. 4 с.

326. Устройство для синтаксического контроля программ : пат. 669356 СССР : МПК G 06f 11/00. № 2318032/18–24 ; заявл. 29.01.1976 ; опубл. 25.06.1979, Бюл. № 23. 4 с.

327. Устройство для сортировки чисел : пат. 1594521 СССР : МПК G 06f 7/06. № 4491098/24–24 ; заявл. 25.07.1988 ; опубл. 23.09.1990, Бюл. № 35. 4 с.

328. Устройство синтаксического контроля программ : пат. 236861 СССР : МПК G 06f. № 1206063/18–24 ; заявл. 27.07.1967 ; опубл. 03.11.1969, Бюл. № 7. 4 с.

329. Устройство синтаксического контроля программ : пат. 328460 СССР : МПК G 06f 11/00, G 06f 15/48. № 1412342/18–24 ; заявл. 19.03.1970 ; опубл. 02.02.1972, Бюл. № 6. 4 с.

330. Харківський національний університет радіоелектроніки – 75 років / за заг. ред. М. Бондаренка. Харків : ХНУРЕ, 2005. 288 с.

331. Харківський політехнічний: Події та факти / наук. ред. Ю. Т. Костенко. Харків : Прапор, 1999. 336 с.

332. Харьковский политехнический институт. 1885–1985. История развития / Н. Ф. Киркач, В. И. Атрощенко, В. Т. Долбня и др. Харьков : Вища школа, Изд-во при ХГУ, 1985. 223 с.

333. Хідекелі А. В. Боротьба за кібернетику в Україні засобами преси. *Science and Science of Science*. 2007. № 4. С. 27–45.

334. Ходаков В. Е. Научные школы компьютеростроения: история отечественной вычислительной техники. Херсон : Изд-во ХНТУ, 2010. 381 с.

335. Хоменко Л. Г. До питання розвитку радянської кібернетичної техніки в умовах комплексної автоматизації виробничих процесів. *Нариси з історії природознавства і техніки*. 1979. Вип. 25. С. 62–69.

336. Хоменко Л. Г. Драматизм судеб отечественной компьютерной техники и кибернетики. Киев : Изд-во Д. Бураго, 2003. 232 с.

337. Хоменко Л. Г. История отечественной кибернетики и информатики: монография. Киев : Феникс, 1998. 455 с.

338. Хоменко Л. Г. История создания в АН УССР первых отечественных ЭВМ. *Очерки истории естествознания и техники*. 1989. Вып. 36. С. 74–81.

339. Хоменко Л. Г. Інтелектуальна ЕОМ. *Наука і суспільство*. 1983. № 6. С. 29–30.

340. Хоменко Л. Г. Кібернетичний світогляд започаткували наші вчені. *Наука і суспільство*. 1996. № 11–12. С. 9–11.

341. Хоменко Л. Г. Кризь терни до кібернетики. Становлення і розвиток цивілізованої науки управління. *Рідна школа*. 1997. № 9. С. 33–37.

342. Хоменко Л. Г. Мир – машина для инженерных расчетов. *Энциклопедия кибернетики*. 1974. Т. 1. С. 606–607.

343. Хоменко Л. Г. Основные этапы разработки и пуска МЭСМ. *Управляющие системы и машины*. 1976. № 6. С. 6.

344. Хоменко Л. Г. Партиїно-догматичний підхід як фактор гальмування комп'ютеризації. *Розбудова держави*. 1995. № 5–6. С. 51–53.

345. Хоменко Л. Г. Перехід до створення мультипрограмних обчислювальних машин загального призначення в СРСР (другий період). *Нариси з історії природознавства і техніки*. 1983. Вип. 29. С. 39–46.

346. Хоменко Л. Г. Потенціал вітчизняного комп'ютеробудування: від європейської першості до банкрутства. *Економіст*. 1999. № 5. С. 54–57.

347. Хоменко Л. Г. Поява електронно-обчислювальних машин другого покоління, промисловий випуск і впровадження керуючих машин в Україні. *Нариси з історії природознавства і техніки*. 1977. Вип. 23. С. 79–86.

348. Хоменко Л. Г. Рання історія кібернетики (1945–1958). *Наука та наукознавство*. 2007. № 4. С. 13–26.

349. Хоменко Л. Г. Розстріляна наукова концепція. *Вісник НАН України*. 1992. № 3. С. 78–83.

350. Хоменко Л. Г. Становление кибернетики в Украине. *Наука та наукознавство*. 1995. № 3–4. С. 99–109.

351. Хоменко Л. Г. Створення електронних керуючих машин першого покоління в Українській РСР. *Нариси з історії природознавства і техніки*. 1976. Вип. 22. С. 72–80.

352. Хоменко Л. Г. Створення наукового апарату кібернетики: інтегративна концепція В. М. Глушкова. *Наука та наукознавство*. 1998. № 1. С. 83–91.

353. Хоменко Л. Г. Этап идеологической реабилитации кибернетики и создания первых ВЦ. *Управляющие системы и машины*. 1992. № 1/2. С. 16–26.

354. Хоменко Л. Г. Этапы и тенденции развития отечественной вычислительной техники. *Управляющие системы и машины*. 1987. № 6. С. 123–130.

355. Хоменко Л. Г. Этапы развития отечественной вычислительной техники (к 40-летию «машины Лебедева»). *Механизация и автоматизация управления*. 1991. № 3. С. 52–57.

356. Хоменко Л. Г., Шульга О. М. Застосування системного підходу до створення АСУ та мультипрограмних електронних обчислювальних машин в Україні (1964–1968 рр.). *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 142 (№ 3). С. 56–60.

357. Шабанов-Кушнарченко Юрій Петрович: (до 75-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / упоряд. Л. М. Чижевська. Харків : ХНУРЕ, 2008. 49 с.

358. Шейко Т. И., Курпа Л. В., Бездетко Е. О., Осетров А. А. К 90-летию со дня рождения академика НАН Украины Владимира Логвиновича Рвачева. *Вісник НТУ «ХПИ». Серія : Динаміка і міцність машин*. 2016. № 26 (1198). С. 7–18.

359. Шендеровський В. А. Нехай не гасне світ науки. Київ : Простір, 2004. Т. 1. С. 251–264.

360. Ющенко Е. Л. Адресное программирование. Киев : Гостехиздат УССР, 1963. 288 с.

361. Ющенко Е. Л. Государственный стандарт «Язык программирования Кобол». *Управляющие системы и машины*. 1977. № 5. С. 19–24.

362. Ющенко Е. Л. Основы программирования. Сб. по вычислительной технике и математике. Киев : КВИРТУ, 1958. С. 65–75.

363. Ющенко К. Л., Бистрова Л. П. Програмуюча програма, інформацією для якої служить адресний алгоритм. *Зб. ОЦ АН УРСР*. 1960. Т. III. С. 15–21.

364. Ющенко Е. Л., Гринченко Т. А. Программирующая программа с входным адресным языком для машины «Урал-1». Киев : Наук. думка, 1964. 107 с.

365. Ющенко Е. Л., Малиновский Б. Н., Полищук Г. А. и др. Управляющая машина широкого назначения «Дніпро» и программирующая программа в ней. Киев : Наукова думка, 1964. 280 с.

366. Ющенко Е. Л., Перевозчикова О. Л. Развитие языков программирования и диалоговых систем в СССР. *Кибернетика*. 1976. № 6. С. 16–33.

367. Ющенко Е. Л., Малиновский Б. М., Полищук Г. А. Управляющая машина широкого назначения «Дніпро» и программирующая программа к ней. Справочник программиста (рос.). Киев: Наукова Думка, 1964. 280 с.

368. Ющенко К. Л. Адресні алгоритми та математичні машини. *Доповіді АН УРСР*. 1962. № 7. С. 875–878.

369. Ющенко К. Л. Шляхи розвитку систем програмування в Україні. *Математичні машини і системи*. 1997. № 1. С. 11–20.

370. Ющенко К. Л., Перевозчикова О. Л. Стан та перспективи розвитку програмування в Україні. *Наукові записки НаУКМА. Комп'ютерні науки*. 2002. Т. 20. С. 4–11.

371. Ющенко Ю. О. Катерина Логвинівна Ющенко – винахідниця Pointers та авторка однієї з перших в світі мов програмування високого рівня. *Світ*. 2021. № 5–6. URL : <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2021/02/210210172754893-2041.pdf> (дата звернення: 12.03.2025).

372. Ющенко Ю. О. Окремі аспекти декларативності «мінус штрих–операції». *Наукові записки НаУКМА*. 2020. Т. 3. С. 17–26.

373. Ющенко Ю. О. Розробка архітектури комп'ютера «Київ» за концепцією адресного методу програмування. *Проблеми програмування*. 2021. № 4. С. 103–118.

374. Янковий В. В. Київська політехніка. Витоки: історичні дослідження. Київ : ВД ЕКМО, 2010. 152 с.

375. Aspray W. John von Neumann and the Origins of Modern Computing. Cambridge: MIT Press, 1990. 394 p.

376. Backus J. W. Can Programming Be Liberated from the von Neumann Style? A Functional Style and Its Algebra of Programs. *Communications of the ACM*. 1978. Vol. 21, № 8. P. 613–641. DOI: 10.1145/359576.359579.

377. Bashe C. J., Johnson L. R., Palmer J. H., Pugh E. W. IBM's Early Computers. Cambridge, 1986. 18. p.

378. Bowles M. U.S. Technological Enthusiasm and British Technological Skepticism in the Age of the Analogue Brain. *IEEE Annals of the History of Computing*. 1996. Vol. 18, № 4. P. 5–15.
379. Boyer C. The 360 Revolution. Armonk: IBM Corporation, 2004. 63 p.
380. Campbell-Kelly M., Asprey W. COMPUTER: A History of the Information Machine. 2nd ed. Boulder: Westview Press, 2004. 325 p.
381. Ceruzzi P. E. A History of Modern Computing. 2nd ed. Cambridge: MIT Press, 2004. 438 p.
382. Ceruzzi P. E. Reckoners: the Prehistory of the Digital Computer. Westport: Greenwood Press, 1983. P. 18–33.
383. Codd E. F. A Relational Model for Data Banks. *Communications of the ACM*. 1970. Vol. 13, № 6. P. 377–387.
384. Crowe G. D., Goodman S. E. S. A. Lebedev and the Birth of Soviet Computing. *Special Reprint for the IFIP World Conference on Perspectives on Soviet and Russian Computing (3–7 July 2006, Karelia)*. 2006. P. 1–21
385. Crowe G. D., Goodman S. E. S. A. Lebedev and the Birth of Soviet Computing. *IEEE Annals of the History of Computing*. 1991. Vol. 13, № 1. P. 4–24.
386. De Petris G., Cova M. A. La programmazione: storia e concetti base. *Elementi di informatica in diagnostica per immagini*. Milano: Springer Milan, 2010. P. 25–34.
387. Dyson G. Turing's Cathedral: The Origins of the Digital Universe. New York: Pantheon Books, 2012. 401 p.
388. Elena Tverytnykova, Maryna Gutnyk, Iryna Liashuha. Founder of the Scientific Radioelectronic School of Ukraine: Professor Dmytro Rozhanskyi. *2023 IEEE 6th International Conference on Information and Telecommunication Technologies and Radio Electronics (UkrMiCo) (Kyiv, Ukraine, November 13–18, 2023)*. Kyiv, 2023. Pp. 352–355. doi: 10.1109/UkrMiCo61577.2023.10380380.
389. Garner R., Dill F. The Legendary IBM 1401 Data Processing System. *IEEE Solid-State Circuits Magazine*. 2010. Vol. 2, № 1. P. 28–39.

390. Gerovitch S. InterNyet: Why the Soviet Union Did Not Build a Nationwide Computer Network. *History and Technology*. 2008. Vol. 24. P. 335–350. URL: web.mit.edu (дата звернення: 01.02.2025).

391. Goodman S. E. Software in the Soviet Union: Progress and Problems. *Advances in Computers*. 1979. Vol. 18. P. 231–287.

392. Goodman S. E. Technology Transfer and the Development of the Soviet Computer Industry. *Trade, Technology and Soviet-American Relations* / ed. B. Parrott. Bloomington: Indiana University Press, 1985. P. 117–140.

393. Goodman S. E., McHenry W. K. Computing in the U.S.S.R.: Recent Progress and Policies. *Soviet Economy*. 1986. Vol. 2, № 4. P. 327–354.

394. Gutnyk M., Ruhalenko S. History of theoretical programming in Ukraine (contribution of Kateryna Yushchenko). *2023 IEEE 6th International Conference on Information and Telecommunication Technologies and Radio Electronics (UkrMiCo) (IEEE Autumn Kyiv Polytechnic Week) (Kyiv, November 13–18, 2023)*. Kyiv, 2023. Pp. 356–359 DOI: 10.1109/UkrMiCo61577.2023.10380381.

395. Gutnyk M., Tverytnykova E., Demidova Yu. Transistors. Do American scientists really have priority? *2022 IEEE 2nd Ukrainian Microwave Week (UkrMW): paper collection (November 14th–18th, 2022)*. Kharkiv, 2022. Pp. 674–679.

<https://doi.org/10.1109/UkrMW58013.2022.10037148>

396. Heide L. Punched-Card Systems and the Early Information Explosion. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2009. P. 57–62.

397. Hellige H. D. Geschichten der Informatik. Visionen, Paradigmen, Leitmotive. Berlin. Springer-Verlag, 2004. 544 S.

398. Malinovsky B. N. Pioneers of Soviet Computing / ed. by A. Fitzpatrick. 2010. P. 4–6. URL: www.sigcis.org (дата звернення: 12.02.2024).

399. Martin E. The Calculating Machines (Die Rechenmaschinen): Their History and Development / transl. and ed. by P. A. Kidwell, M. R. Williams. Cambridge. MIT Press, 1992. P. 15–18.

400. Naur P. Intuition in Software Development. *Proceedings of the International Joint Conference on Theory and Practice of Software Development* (Berlin, March 1985). 1985. Vol. 186. P. 60–79.
401. Owens L. W. Vannevar Bush and the Differential Analyzer: The Text and Context of an Early Computer. *Technology and Culture*. 1986. Vol. 27, № 1. P. 63–95.
402. Popular Electronics Magazine: consumer electronics magazine from 1954 to 2003 in several renewed editions. URL: www.worldradiohistory.com (дата звернення: 24.05.2024).
403. Pugh E. W. Building IBM: Shaping an Industry and Its Technology. Cambridge. MIT Press, 1995. 405 p.
404. Rose H. E. The Mechanical Differential Analyser: Its Principles, Development and Applications. *Proceedings of the Institute of Mechanical Engineers*. 1948. Vol.159. P. 46–54.
405. Shyshkina Ye. K. Information Technologies in Political Propaganda: the Case of the Russian-Ukrainian Information War (2014–2022). *Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Historical Sciences*. 2025. Vol. 36 (75), № 2. P. 269–273
406. Shyshkina Ye. The Formation of the Russkiy Mir Propaganda Content: Evolution from «Soft» to «Hard» Power (2006–2014). *The Bulletin of Humanities*. 2025. № 7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15479708>.
407. Soviet Computer Technology – 1959. *IRE Transactions on Electronic Computers*. 1960. Vol. EC-9, Iss. 1. P. 72–120. URL: http://www.eecs.berkeley.edu/~alanmi/publications/other/ware_acm59.pdf (дата звернення: 19.05.2024).
408. Special issues on software products and services. *IEEE Annals of the History of Computing*. 2002. Vol. 28, № 4. P. 3.
409. Special issues on software products and services. *IEEE Annals of the History of Computing*. 2007. Vol. 29, № 3. P. 17–20.
410. Special issues on software products and services. *IEEE Annals of the History of Computing*. 2013. Vol. 34, № 4. P. 16.

411. The First Computers: History of Architectures / edited by R. Rojas, U. Hashagen. Cambridge: MIT Press, 2000. 471 p.

412. Tverytnykova O. Origins of Information Technology and Computer Engineering at Kharkiv Polytechnic Institute (1950s–1960s). *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № 13. С. 42–51.

413. Wade N. Computer Sales to U. S. S. R.: Critics Look For Quid Pro Quo. *Science*. 1974. Vol. 183, № 4124. P. 499–501.

414. Williams M. R. A History of Computing Technology. 2nd ed. Los Alamitos: IEEE Computer Society Press, 1997. P. 23–30.

ДОДАТКИ

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати:

1. Ругаленко С. І. Розвиток теоретичного програмування в Україні: наукова спадщина Катерини Ющенко. *Історія науки і біографістика*. 2023. Вип. 3. С. 157–177. DOI: <https://doi.org/10.31073/istnauka202303-07>.
2. Ругаленко С.І. Код майбутнього: відкриваючи нові горизонти (Перша всесоюзна конференція з програмування). *Актуальні питання у сучасній науці*. Вип. 8(26). Київ: Наукові перспективи. 2024. С. 1207–1219. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8\(26\)-1207-1219](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8(26)-1207-1219).
3. Ругаленко С.І. Доробок Інституту кібернетики АН УРСР у становленні та розвитку проекту ЗДАС В. М. Глушкова. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія Історичні науки*. Т. 36 (75), №1, 2025. С. 382–387. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/1.53>

Опубліковані праці апробаційного характеру:

4. Ругаленко С. І. Інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України. У витоків організації закладу. *Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали IV Міжнар. наук.-техн. конф. (01–02 грудня 2022 р.)* / ред. кол.: П. О. Качанов [та ін.]. Харків, 2022. С. 214–215. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/6ff36df6-e77d-4be8-9c98-567085029096>
5. Ругаленко С. І. Родина педагогів та науковців Рвачових. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес: матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф. студентів та аспірантів (19–20 квітня 2023 р.)*. Харків, 2023. С. 486–487. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/091fb0ff-883f-4d70-a92e-fe0f699a4042>
6. Ругаленко С.І. До історії видання першої в світі енциклопедії кібернетики. Особистий внесок К.Л. Ющенко. *Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку: матеріали XXVIII Всеукр. наук. конф. молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів (14 квітня 2023 р.)*. Київ, 2023.

C. 238–241. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/ba335b9f-3f38-47e8-b043-8e1bc648e15a>

7. Gutnyk M., Ruhalenko S. History of theoretical programming in Ukraine (contribution of Kateryna Yushchenko). *2023 IEEE 6th International Conference on Information and Telecommunication Technologies and Radio Electronics (UkrMiCo) (IEEE Autumn Kyiv Polytechnic Week) (Kyiv, November 13–18, 2023)*. Kyiv, 2023. Pp. 356–359. doi: 10.1109/UkrMiCo61577.2023.10380381.

<https://ieeexplore.ieee.org/document/10380381>

8. Ругаленко С. І. МЕСМ і адресна мова – початок розвитку обчислювальної техніки в Україні. *Актуальні питання історії науки і техніки: матеріали 22-ї Всеукр. конф. (5–7 жовтня 2023 р.)*. Київ, 2023. С. 143–146.

9. Мельник Т. В., Ругаленко С. І. Стандартизація мов програмування. *Якість, стандартизація, контроль: теорія та практика: матеріали 23-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (27–28 вересня 2023 р.)*. Київ, 2023. С. 56–59.

10. Ругаленко С. І. Член-кореспондент НАН України Ольга Леонідівна Перевозчикова і «проблема Y2K». *Наука для відбудови України: матеріали XXVIII Всеукр. наук. конф. молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів (19 квітня 2024 р.)*. Київ, 2024. С. 210–213.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/items/1a74be73-84bd-4d14-bb4f-11dc9f39360a>

11. Ругаленко С. І. К.О. Шкабара – одна з головних розробниць МЕСМ. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я. MicroCAD-2024: матеріали XXXII Міжнар. наук.-практ. конф. (22–25 травня 2024 р.)*. Харків, 2024. С. 1091. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/0c57fdb3-9dcb-4d96-b80f-efe0ac4ade51>

12. Ругаленко С. І. Аспекти підготовки кваліфікованих спеціалістів з програмування в Україні у другій половині ХХ ст. *Актуальні питання історії науки і техніки: матеріали 23-ї Всеукр. конф. (10–12 жовтня 2024 р.)*. Київ, 2024. С. 169–172. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/91053d38-d157-445b-b0b1-2c3edafefc29>

13. Ругаленко С. І. Внесок академіка В. С. Королюка у розвиток теоретичних основ обчислювальної техніки в Україні. *Автоматизація, електроніка,*

інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали V Міжнар. наук.-техн. конф. (28–29 листопада 2024 р.). Харків, 2024. С. 291–292.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/items/595c524d-2960-44fe-8aеc-9f018bebfcc6>

14. Ругаленко С. І. Перший досвід застосування обчислювальної техніки Інститутом кібернетики АН УРСР на будівництві Бурштинської ТЕС. *Наука для справедливого миру в Україні: матеріали XXX Всеукр. наук. конф. молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів (25 квітня 2025 р.)*. Київ, 2025. С. 216–218.

<https://zenodo.org/records/16905566>

15. Ругаленко С. І. Перша літня математична школа в Україні у 1963 р. *Фундаментальні науки як рушій технологічних трансформацій: матеріали XXIII Міжнар. молодіж. наук.-практ. конф. (24 квітня 2025 р.)*. Київ, 2025. С. 96–99.

<https://histeproc.kpi.ua/article/view/330740>

16. Ругаленко С. І. Спроба використання американського досвіду київськими кібернетиками (Асоціація споживачів «МІР»). *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я. MicroCAD-2025: матеріали XXXIII Міжнар. наук.-практ. конф. (14–17 травня 2025 р.)*. Харків, 2025. С. 1273.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/93286>